

XXI. MEZINÁRODNÍ KOLOKVIUM O REGIONÁLNÍCH VĚDÁCH. SBORNÍK PŘÍSPĚVKŮ.

21ST INTERNATIONAL COLLOQUIUM ON REGIONAL SCIENCES. CONFERENCE PROCEEDINGS.

Place: Kurdějov (Czech Republic)
June 13-15, 2018

Publisher: Masarykova univerzita, Brno

Edited by:

Viktorie KLÍMOVÁ

Vladimír ŽÍTEK

(Masarykova univerzita / Masaryk University, Czech Republic)

Vzor citace / Citation example:

AUTOR, A. Název článku. In Klímová, V., Žítek, V. (eds.) *XXI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. s. 1–5. ISBN 978-80-210-8969-3.

AUTHOR, A. Title of paper. In Klímová, V., Žítek, V. (eds.) *21st International Colloquium on Regional Sciences. Conference Proceedings*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. pp. 1–5. ISBN 978-80-210-8969-3.

*Publikace neprošla jazykovou úpravou. / Publication is not a subject of language check.
Za správnost obsahu a originalitu výzkumu zodpovídají autoři. / Authors are fully responsible for the content and originality of the articles.*

© 2018 Masarykova univerzita
ISBN 978-80-210-8969-3
ISBN 978-80-210-8970-9 (online : pdf)

GREEN MANAGEMENT HOTELU JAKO NÁSTROJ OCHRANY DESTINACE CESTOVNÍHO RUCHU: PŘÍPADOVÁ STUDIE

Green Management in a hotel as a tool for tourism destination protection:
a case study

PETR SCHOLZ

KRISTÝNA VEVERKOVÁ

*Katedra cestovního ruchu Department of Travel & Tourism
Vysoká škola polytechnická Jihlava College of Polytechnics Jihlava
✉ Tolstého 16, 586 01 Jihlava, Czech Republic
E-mail: petr.scholz@vspj.cz*

Anotace

Dopad celosvětového růstu cestovního ruchu na životní prostředí se stal hlavním tématem v oblasti hotelnictví. Většina ubytovacích zařízení začíná mít environmentální uvědomění a cítí, že by se hotely a penziony měly více angažovat v udržitelných postupech a přispět tak ke zlepšení životního prostředí na lokální i národní úrovni. Cílem příspěvku je analyzovat uplatňování environmentálních opatření ve vybraném zahraničním hotelu, který nedisponuje žádným environmentálním certifikátem, přesto ale uplatňuje některé prvky green managementu. Data byla sesbírána prostřednictvím kvalitativních polostrukturovaných rozhovorů a byla doplněna zjištěními ze záměrných pozorování v období od května do října 2016. Byla použita metoda analýzy, matematické a statistické metody. Zkoumané ubytovací zařízení považuje za nejprínosnější prvek zavedení biopotravin a nakupování certifikovaných a šetrných produktů k životnímu prostředí.

Klíčová slova

green management, hotelnictví, ubytovací zařízení přátelské k životnímu prostředí

Annotation

The impact of global tourism growth on the environment has become a major theme in the hotel industry. Most accommodation facilities have begun to have environmental awareness and feel that hotels and guest-houses should be more involved in sustainable practices, contributing to the improvement of the local and national environment. The aim of the paper is to analyze the application of environmental measures in a selected foreign hotel, which has no eco-friendly certificate; nevertheless it applies some elements of green management. The data was collected through qualitative semi-structured interviews and were supplemented by findings of observed intentions from May to October 2016. We used the method of analysis, mathematical, and statistical methods. The surveyed accommodation facility is considered to be the most beneficial part of organic food introduction and the purchase of certified and environmentally friendly products.

Key words

eco-friendly accommodation facility, green management, hotel industry

JEL classification: L83, Q56

Úvod

Provozovat ubytovací zařízení, které uspokojí každé potřeby nejnáročnějšího hosta, vytvoří si nezapomenutelnou image na trhu a jeho konkurenceschopnost odráží všechny své konkurenty, není snadný úkol. Navíc, s trvalými snahami o udržitelnost rozvoje prostředí, ve kterém cestovní ruch a především hotelnictví hrají značně podstatnou roli, šance o úspěšnosti se často rozplynou. Nicméně, nemusí to nutně znamenat jasný neúspěch. V dnešní době

informačně-komunikačních technologií se v cestovním ruchu objevuje mnoho užití, praktik a prvků. Ty napomáhají manažerům právě taková úspěšná ubytovací zařízení vést a těšit se z radosti nejen spokojených hostů, ale také z kvality životního prostředí, ke kterému ubytovací zařízení přispívá. Host se může rozhodovat mezi dvěma typy ubytovacích zařízení, která jsou zaměřena na uplatnění kroků green managementu. Prvním typem jsou ubytovací zařízení, která svými činnostmi dokázala splnit náročná kritéria pro environmentální certifikaci a tu následně získala. Druhou skupinou ubytovacích zařízení jsou environmentálně aktivní a šetrné objekty k životnímu prostředí, které uplatňují nespočet prvků green managementu, avšak nevlastní environmentální certifikát z důvodu finanční indispozice (Belešová, 2014). Hotel proto nemusí být nutně certifikovaný, aby mohl být environmentálně aktivní a napomáhat tak zlepšit kvalitu životního prostředí ve svém okolí. Prostřednictvím těchto aktivit může rozšířit povědomí hostů o green managementu, a tím obecně zvyšovat poptávku po environmentálních prvcích v ubytovacích zařízeních. Ubytovací zařízení také může hosty vyzvat k dodržování prvků a opatření nejen v hotelu, ale i v jejich každodenním životě, což přinese pozitivní změny nejen v oblasti hotelnictví (Bohdanowicz, 2005, Scholz & Voráček, 2016). Můžeme konstatovat, že hosté ubytovaní v certifikovaných hotelech, které jsou šetrné k životnímu prostředí, mají vyšší očekávání v porovnání s hosty, kteří zůstávají v hotelech bez ekoznačky. Nicméně certifikaci nebo ekoznačku musí hosté přijmout jako smysluplnou, spolehlivou a užitečnou, jinak jejich rozhodnutí mezi produkty se zaměřením na životní prostředí a klasickými produkty nebývá jednoduché. Označení takového produktu by se mělo sestavit prostřednictvím jednotné značky, která je hostům dobře známá. Značka se potom stane významným znakem, prostřednictvím kterého se bude host rozhodovat v rámci svých preferencí. Na celém světě je zaznamenáno přibližně 465 ekoznaček, které označují jak služby, tak i výrobky šetrné k životnímu prostředí (Buckley, 2002). V cestovním ruchu je objeveno okolo 140 ekoznaček, ze kterých se alespoň 50 soustřeďuje na ubytovací zařízení (EMAS, 2016). Nejrozšířenější ekoznačkou v Evropské unii je Evropská květina (The Flower).

1. Green management v ubytovacích zařízeních

Cestovní ruch je odvětví, které má značný hospodářský význam a objevují se stále jeho nové způsoby rozvoje (Linderová & Janeček, 2017). Butler (2008) uvádí, že v současné době se trendy v cestovním ruchu (především na trhu pohostinských a ubytovacích zařízeních) neustále vyvíjí a manažeři nalézají nové způsoby, jak zharmonizovat nabízený vyšší standard se soustředěním na environmentální opatření. Některá ubytovací zařízení se navíc snaží propojit green management s cestováním znevýhodněných osob (Janeček, 2015; Linderová, 2016). Yasin & Zimmerer (1995) uvádějí, že implementace programů, které jednají o aktivitách hotelu v rámci životního prostředí, přináší ubytovacímu zařízení větší spokojenost hostů, dokonce i větší spokojenost zaměstnanců. Poukazují především na ekonomické výhody, konkrétně větší zisky a nižší provozní náklady. S tímto tvrzením souhlasí Butler (2008), který konstatuje, že green management přináší pravděpodobně finanční úspory a stává se tak tvůrcem velké image podniku.

Řada opatření v ochraně životního prostředí je směřována na snížení spotřeby energií (Chan & Lam, 2003; Khemiri & Hassairi, 2005; Ali et al., 2008, Scholz, 2014; Wan, Chan & Huang, 2017), vody (Deng & Burnett, 2002; Gössling et al., 2015; Reddy & Wilkes, 2015), chemických prostředků, kancelářského materiálu, omezení tvorby odpadu, zvyšování podílu přírodních materiálů, estetizaci prostředí, snižování hluku a emisí apod. (Wie & Shanklin, 2001; Chan & Lam, 2001; Hillary, 2004; Patuš & Gúčík, 2004; Bohdanowicz, 2005; Mensah, 2006; Chen & Hsieh, 2011). Můžeme konstatovat, že ubytovací zařízení při výběru opatření na úsporu postupují různě. Některá se rozhodují dle toho, co je právě nejnaléhavější, jiná se zase zaměřují na opatření, které přinesou největší úsporu při nejnižších nákladech. Existuje mnoho způsobů, jak jít zelenou cestou. Environmentální odpovědnost na sebe bere mnoho forem, včetně řízení energie nebo recyklačních postupů, vypínání světel, sledování používání klimatizačních jednotek, nebo recyklace odpadů (Bansal & Roth, 2000). Při nákupu surovin a produktů by ubytovací zařízení měla preferovat regionální výrobky a speciality, snažit se o podporu místní infrastruktury, umožňovat trvalé vzdělávání zaměstnanců při práci s novými technologiemi, dodržovat prvky green managementu. Měla by také přátelskou formou zvyšovat environmentální povědomí svých hostů. Nezbytná je separace odpadu a opakované použití recyklovaného materiálu. Při výstavbě nového ubytovacího zařízení je opodstatněné považovat nad výstavbou tzv. pasivní budovy, která zejména eliminuje tepelné ztráty. Ubytovací zařízení investují finanční prostředky i do osvětlení, kde mohou dosáhnout výrazných úspor (Scholz & Linderová, 2016).

2. Cíl a metody zkoumání

Cílem příspěvku je analyzovat uplatňování prvků green managementu ve vybraném zahraničním hotelu, který nedisponuje žádným environmentálním certifikátem, přesto ale uplatňuje některé prvky green managementu. V návaznosti na cíl byla stanovena výzkumná otázka: Která environmentální opatření mají pro daný hotel největší přínos?

Data byla sesbírána prostřednictvím kvalitativních polostrukturovaných rozhovorů se zaměstnanci TOP managementu. Rozhovory probíhaly v období od května do října 2016 a byly prováděny osobně autory. Jednalo se celkem o čtyři setkání a každé z nich trvalo přibližně 45-60 minut. Takto sesbíraná data byla doplněna záměrnými pozorováními. Jednalo se např. o školení zaměstnanců, pracovních postupů při nakládání s odpadem, úklidu a jiných činnostech provozu hotelu.

Na základě polostrukturovaných rozhovorů, byly vytvořeny čtyři kategorie (tab. 1), které se týkaly environmentálních opatření. Byla vytvořena hodnotící škála v rozmezí 1-5 bodů (1 - nejméně přínosné opatření, 2 - méně přínosné opatření, 3 - ani nepřínosné/ani přínosné opatření, 4 - přínosné opatření, 5 - nejvíce přínosné opatření). Každé opatření mohlo získat maximálně 5 bodů, tj. každá kategorie celkem 30 bodů. Byla použita metoda analýzy, matematické a statistické metody.

3. Výsledky zkoumání

Zkoumaný hotel je lokalizován na jednom z Baleárských ostrovů a je zařazen do třídy First Class. Disponuje 241 pokoji se samostatnou koupelnou, satelitní televizí, minibarem, klimatizací a Wi-Fi připojením. Součástí hotelu je Spa&Wellness centrum, které nabízí termální bazény, sauny, horké prameny a parní lázně, vířivky a vybavení pro masážní a kosmetické procedury. Hotel je otevřen po dobu 240 dní v roce (od března do října) v provozu 24/7, přestože k maximálnímu pohybu hostů dochází od května do září.

TOP management hotelu si je vědom rostoucího významu životního prostředí, a proto již v roce 1994 byl podnik součástí vyvinutí programu baleárskou vládou pro zlepšení energetické účinnosti. To byla inspirace k zavedení systému řízení ochrany životního prostředí. Cílem bylo přezkoumat obvyklé procesy hotelu, které vedou k snížení nebo odstranění dopadu na životní prostředí.

Tab. 1: Environmentální opatření green managementu v jednotlivých kategoriích

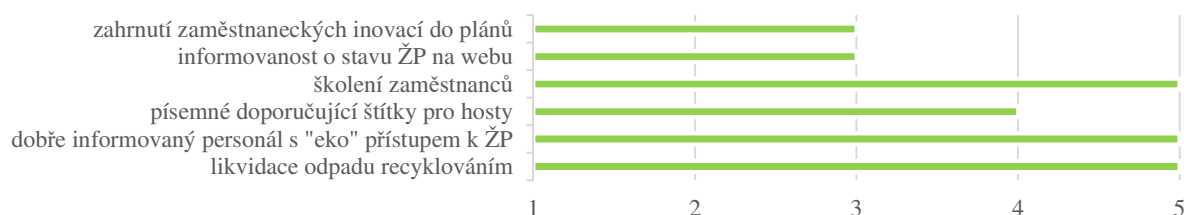
Kategorie 1	<ul style="list-style-type: none"> - likvidace odpadu recyklováním, - dobře informovaný personál s environmentálně šetrným přístupem k ŽP, - písemné doporučující štítky pro hosty, - školení zaměstnanců, - informovanost o stavu životního prostředí na webu, - zahrnutí zaměstnaneckých inovací do plánů.
Kategorie 2	<ul style="list-style-type: none"> - klidná poloha hotelu, - přírodní materiály v budově hotelu, - zařízení hotelu z přírodních materiálů, - dostatečné množství zeleně (vně i uvnitř hotelu), - matrace a ložní prádlo z přírodních materiálů, - sympatické barvy uvnitř i vně hotelu.
Kategorie 3	<ul style="list-style-type: none"> - efektivní využití energie v hotelu, - efektivní využití vody v hotelu, - automatické ovládání světel na chodbách, - recyklování vody a užití šedých vod, - zavedení automatických spořičů vody, - pořizování všech nových strojů se systémy regulace.
Kategorie 4	<ul style="list-style-type: none"> - využití výrobků certifikovaných ekoznačkou, - vyvážená a pestrá strava, - čerstvá příprava jídel, - příprava tradičních menu s lokálními potravinami, - vegetariánská, bezlepková strava, - pěstování bylin na zahradě hotelu.

Zdroj: Zpracováno na základě polostrukturovaných rozhovorů, 2016.

Hotel disponuje čtyřmi certifikacemi (EMAS, ISO 9001, ISO 14 001 a Q - národní certifikace jakosti pro podniky cestovního ruchu s prvky ochrany životního prostředí). Ačkoliv je hotel aktivní v získávání certifikací, nevlastní žádnou z ekoznaček jako je The Flower, Green Globe nebo The Green Key. Je to z důvodu skutečného přesvědčení o řízení udržitelného hotelu, a tím jak se i prezentuje na trhu. TOP management hotelu se domnívá, že certifikace managementu jakosti se stává pro hosty zajímavější, a proto neuskutečnil prozatím kroky pro získání ekoznačky. Environmentální aktivity a využívání některých šetrných forem řízení je pro ně dostačující marketingový faktor.

Kategorie 1. Pro zkoumaný hotel mají dle TOP managementu největší přínosy opatření v oblasti likvidace odpadu recyklováním, personální environmentální uvědomělost a s tím spojené školení zaměstnanců (obr. 1).

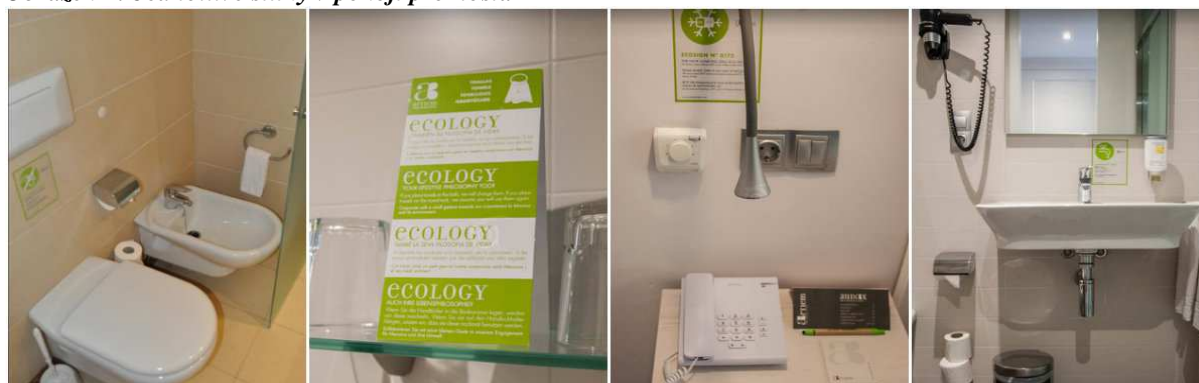
Obr. 1: Uplatňování jednotlivých opatření v kategorii 1

Zdroj: Zpracováno na základě polostrukturovaných rozhovorů, 2016.

Tato školení jsou brána důsledně, jejich program je podrobný a povinnost účasti náleží každému zaměstnanci. Harmonogram je rozdělen tak, aby stálí i noví zaměstnanci obdrželi dostatečné a věcné množství informací, které rozvinou jejich uvědomělost. Za přínosná opatření byly ohodnoceny doporučující nápisy pro hosty na pokojích (obrázek 2). Ty jsou vybaveny štítky o úsporném využívání energií, vody a klimatizací. Opatření bylo označeno jako důležité kvůli relevantnímu zájmu hotelu o vzbuzení pocitu radosti, obnovení duševních sil a relaxace. Iniciativa hostů o aktivity green managementu je uvnitř hotelu neustále připomínána a tato poptávka je zapracována do environmentálních plánů.

Obrázek 2: Jednotlivé štítky v pokoji pro hosta

Zdroj: Zpracováno na základě polostrukturovaných rozhovorů, 2016.

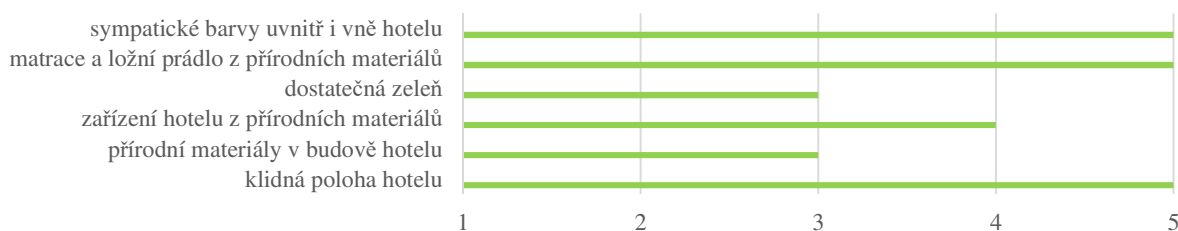
Důležité jsou také informace o environmentálním stavu na webových stránkách a zavedení personálních inovací do environmentálních plánů. Webové stránky hotelu poskytují značné množství informací, ovšem údaje o environmentálním stavu jsou těžko dohledatelné. Konstatujeme, že s tímto ohodnocením zcela nesouhlasíme. Na první pohled se web může jevit, že informovanost o environmentálním snažení je pro daný hotel nepodstatná a svůj zájem směřují na propagaci produktů a hotelu jako takového. Ohodnocení opatření zapojení zaměstnaneckých inovací do environmentálních plánů nicméně souhlas získává. Nápadů a návrhů jsou na proběhlých školeních vyslyšeny a mnoho z nich bývá inspirací pro ředitele kvality a životního prostředí. Některé nápady pak mohou být začleněny do plánu následujícího roku. Tato kategorie obsahující opatření o důležitosti zaměstnanecké uvědomělosti, spolupráce s hosty a odpadovém hospodářství získala 25 bodů, tj. 83 %.

Kategorie 2. Za nejvíce přínosná opatření dle hodnotící škály byly označeny sympatické barvy zdí, matrace a ložní prádlo z přírodních materiálů a klidná poloha zkoumaného hotelu (obrázek 3). K vytvoření příjemného pocitu v interiéru hotelu jsou využívány sympatické barvy zdí a doplňků. Skupiny alergiků a náročných hostů jsou v dnešní době neustále rozrůstány. Relevance ložního prádla z přírodních materiálů je proto nutná. Zcela ale nesouhlasíme s ohodnocením bodu klidné polohy hotelu. Ten je obklopen třemi dalšími ubytovacími zařízeními a pláž, která je považována za dominantu hotelu, je největší na ostrově. Tato fakta vypovídají o vysoké frekvenci návštěv hostů a stálých obyvatel, což se neshoduje s představou o klidné poloze. Tuto situaci není TOP management schopen změnit, neboť pláž je označována jako veřejné prostranství a nelze si jí nárokovat pouze pro své hotelové hosty. Přírodní materiály v hotelu získaly průměrné hodnocení. Vybavení z přírodních nebo šetrných materiálů k životnímu prostředí je značně komplikované sehnat na aktuálním trhu za přijatelné ceny. S ohledem na finanční investice se hotel zaměřuje na vybavení, kterým nejen uspokojí náročné hosty, ale také finanční plány. Průměrné hodnocení získala opatření, která se týkala přírodních materiálů v budově a dostatečné zeleně. Hotel byl

postaven v době, kdy na green management nebyl kladen takový důraz, proto není zatím považováno za efektivní konstrukce zrušit a substituovat je těmi ze šetrných materiálů. V případě novostaveb je hotel zainteresován k použití přírodních a šetrných materiálů. O dostatečnou zeleň je pečováno v rámci environmentálních opatření a projektů. Biologickou rozmanitost se hotel snaží v posledních 10 letech realizovat mnoha prvky pro udržení biodiverzity prostřednictvím zahradničení. V hotelových zahradách jsou původní rostliny, jako je aloe vera, heřmánek, rozmarýn a tymián. Komplikace však nastávají s výběrem vhodných rostlin s ohledem na geografickou polohu lokality hotelu. Proto jsou upřednostňovány rostliny s nízkou spotřebou vody (bonsaje). Součástí zahrad jsou taky kulinářské byliny jako bazalka, máta nebo oregano. Ze zahrad byly odstraněny sezónní květiny, které by se musely každý rok obměňovat za nové sazeničky a jejich údržba je komplikovaná a náročná na spotřebu vody. Sezónní květy (muškáty) zůstaly pouze v květináčích terasy podzemního a bazénového baru. Díky zřízené zahradě se povedlo zařídit kompost o velikosti 2 m², který má vlastnosti správného domácího kompostu. Tato kategorie zabývající se tematikou přírodních materiálů v budovách a vybavení hotelu získala také 25 bodů, tj. 83 %.

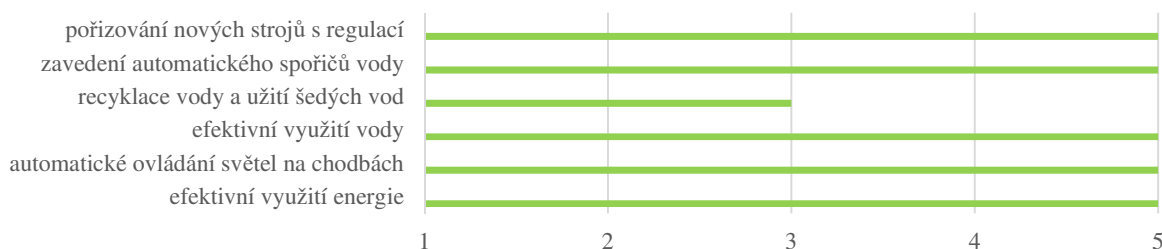
Obr. 3: Uplatňování jednotlivých opatření v kategorii 2

Zdroj: Zpracováno na základě polostrukturovaných rozhovorů, 2016.

Kategorie 3. Za nejvíce přínosné opatření bylo vyhodnoceno efektivní využívání energie a vody. S tím je spojeno zavedení automatických spořičů a pořízování nových strojů s regulacemi spotřeby (obrázek 4). Všechna tato opatření pracují efektivně a šetrně k životnímu prostředí. Také budou sloužit ke snížení provozních nákladů i v budoucnosti. Opatření obdržela nejvyšší hodnocení především z důvodu ekonomických úspor. Neméně důležitým opatřením bylo označeno užití šedých vod. Systém kapkového zavlažování je na této vodě závislý, čímž je dokazována nutná potřeba šedých vod. Zabudování čistících zásobníků je však komplikováno další investicí a technickou úpravou hotelu. Tato kategorie zaměřena na efektivní využívání vod a energií získala 28 bodů, tj. 95% přínos pro hotel.

Obr. 4: Uplatňování jednotlivých opatření v kategorii 3

Zdroj: Zpracováno na základě polostrukturovaných rozhovorů, 2016.

Kategorie 4. Můžeme konstatovat, že všechna opatření jsou označena za stejně přínosná, dokonce všechna získala nejvyšší ohodnocení (obrázek 5). Největším smyslem této kategorie bylo vytvoření projektu Aportam. Název vychází ze španělského slova aportar, (v překladu přinést, podílet se či něčím přispět). Projekt je přispěvatelem k udržitelnosti produktů a lokálních farmářů na ostrově a jeho cílem je ukázat, že i provozováním hotelu je podporován udržitelný rozvoj oblasti, ve které byl hotel postaven. Hotel je schopný pravidelně platit farmářům vyšší ceny za nabízené produkty po delší dobu. Farmářům tak přináší vyšší příjmy na potřebné náklady spojené s pěstováním. Hotel si tak nebývale udržuje svou konkurenční pozici i přesto, že jeho náklady jsou prokazatelně vyšší. Na druhou stranu, hosté dokáží tyto obchodní praktiky s lokálními farmami ocenit. V době snídaní, obědů a večerí je poskytnuta strava z čerstvých ingrediencí. Každý den jsou určeny určité druhy masa, těstovin a dalších pokrmů, které na požádání kuchaři připraví před hostem a ten se může těšit z komplexního zážitku. Tato kategorie obsahující biopotraviny a nákup certifikovaných a šetrných produktů získala 100% přínos pro hotel.

Obr. 5: Uplatňování jednotlivých opatření v kategorii 4

Zdroj: Zpracováno na základě polostrukturovaných rozhovorů, 2016.

Z uvedených grafů vyplývá, že zmiňovaná opatření jsou pro zkoumaný hotel přínosná. Všechny kategorie získaly více jak 80 %, (83 %; 83 %; 93 % a 100 %), což značí důležitost zavedení jednotlivých environmentálních opatření v hotelu. Konstatujeme, že většina opatření získala plný počet bodů, tj. 5. Ukazuje to, že majitelé dbají na ochranu životního prostředí a biodiverzity. Také zaměstnanci jsou seznámeni s filozofií green managementu a napomáhají chránit životní prostředí v okolí. Přinášejí tak značné finanční úspory, což je přínosné pro zavedené environmentální a finanční plány.

Závěr

Hostů v ubytovacích zařízeních, kteří jsou šetrní k životnímu prostředí, stále přibývá. Jejich pozornost a nadšení, aby mohli alespoň malým dílkem přispět k ochraně planety, nepřetržitě stoupá. Pokud hotel nebo penzion uspěje svými praktikami pro obdržení environmentální značky, dokazuje tím, že pečuje o své prostředí stejně jako o komfort a radost hosta. Takto si ubytovací zařízení získávají úctu, respekt a publicitu nejen od zájemců, ale také od partnerů, dodavatelů a v neposlední řadě i od zaměstnanců. Z případové studie vyplývá, že některá environmentální opatření jsou dobrá, některá dokonce výborná.

Co se týče výzkumné otázky, tak hotel shledává za nejpřínosnější opatření zavedení biopotravin a nakupování certifikovaných a šetrných produktů k životnímu prostředí. Dále je důležitá uvědomělost hostů o environmentálních aktivitách. Pokud environmentální povědomí hostů neustále poroste, poptávka po green managementu se pravděpodobně zvýší. Ubytovací zařízení tak mohou green management začlenit do svých politik. Nesmí být však opomíjena zaměstnanecká uvědomělost pro vytvoření smysluplných, efektivních a reálných opatření pro ochranu životního prostředí se stálou myšlenkou na udržení si nabídnutého komfortu hostům.

Literatura

- [1] ALI, Y., MUSTAFA, M., AL-MASHAQBAB, S., MASHAL, K., MOHSEN, M., (2008). Potential of energy savings in the hotel sector in Jordan. *Energy Conversion and Management*, vol. 49, no. 11, pp. 3391-3397. ISSN 0196-8904. DOI: 10.1016/j.enconman.2007.09.036.
- [2] BANSAL, P., ROTH, K., (2000). Why Companies Go Green: A Model of Ecological Responsiveness. *Academy of Management Journal*, vol. 43, no. 4, pp. 717-736. ISSN 0001-4273. DOI: 10.2307/1556363.
- [3] BELEŠOVÁ, S., (2014). Ekologické prvky ako súčasť sociálnej zodpovednosti hotelov. In M. Gúčík (ed.). *Folia Turistica 4*. Banská Bystrica: UMB – Ekonomická fakulta, pp. 49-54. ISBN 978-80-557-0697-9.
- [4] BOHDANOWICZ, P., (2005). European Hoteliers' Environmental Attitudes: Greening the Business. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, vol. 46, no. 2, pp. 188-204. ISSN 1938-9663. DOI: 10.1177/0010880404273891.
- [5] BUCKLEY, R. (2002). Tourism ecolabels. *Annals of Tourism Research*, vol. 29, no. 1, pp. 183-208. ISSN 0160-7383. DOI: 10.1016/S0160-7383(01)00035-4
- [6] BUTLER, J. (2008). The Compelling „Hard Case“ for „Green“ Hotel Development. *Cornell Hospitality Quarterly*, vol. 49, no. 3, pp. 234-244. ISSN 1938-9655. DOI: 10.1177/1938965508322174.
- [7] CHAN, W. W., LAM, J. C., (2001). Environmental accounting of municipal solid waste originating from rooms and restaurants in the Hong Kong hotel industry. *Journal of Hospitality and Tourism Research*, vol. 25, no. 4, pp. 371-385. ISSN 1557-7554. DOI: 10.1177/109634800102500402.
- [8] CHAN, W. W., LAM, J. C., (2003). Energy-saving supporting tourism sustainability: A case study of hotel swimming pool heat pump. *Journal of Sustainable Tourism*, vol. 11, no. 1, pp. 74-83. ISSN 0966-9582. DOI: 10.1080/09669580308667194.

- [9] CHEN, H., HSIEH, T., (2011). An environmental performance assessment of the hotel industry using an ecological footprint. *Journal of Hospitality Management and Tourism*, vol. 2, no. 1, pp. 1-11. ISSN 2141-6575. DOI: 10.5897/JHMT.
- [10] DENG, S., BURNETT, J., (2002). Water use in hotels in Hong Kong. *International Journal of Hospitality Management*, vol. 21, no. 1, pp. 57-66. ISSN 0278-4319. DOI: 10.1016/S0278-4319(01)00015-9.
- [11] EMAS. (2016). [online]. [cit. 2018-01-01]. Dostupné z: <http://www1.cenia.cz/www/databaze-emas/databaze-emas>
- [12] GÖSSLING, S., HALL, C. M., SCOTT, D., (2015). *Tourism and Water*. Bristol: Channel View Publications. ISBN 978-1-84541-498-6.
- [13] HILLARY, R., (2004). Environmental management systems and the smaller enterprise. *Journal of Cleaner Production*, vol. 12, no. 6, pp. 561-569. ISSN 0959-6526. DOI: 10.1016/j.jclepro.2003.08.006.
- [14] JANEČEK, P. (2015). Seniors' Perception of Travel Barrier: A Case of Czech Republic. In K.S. Soliman (ed.). *Proceedings of the 26th International Business Information Management Association Conference: Innovation Management and Sustainable Economic Competitive Advantage: From Regional Development to Global Growth*. Madrid: International Business Information Management Association, pp. 220-229. ISBN 978-0-9860419-5-2.
- [15] KHEMIRI, A., HASSAIRI, M., (2005). Development of energy efficiency improvement in the Tunisian hotel sector: a case study. *Renewable Energy*, vol. 30, no. 6, pp. 903-911. ISSN 0960-1481. DOI: 10.1016/j.renene.2004.09.021.
- [16] LINDEROVÁ, I. (2016). Accessibility of Unesco Heritage for Disabled Visitors in the Czech Republic. In S. Pachrová & M. Doležalová (eds.). *Proceedings of the 11th International Conference on Topical Issues Of Tourism: Local Heritage and Tourism*. Jihlava: College of Polytechnics Jihlava, pp. 234-245. ISBN 978-80-88064-21-3.
- [17] LINDEROVÁ, I., JANEČEK, P. (2017). Accessible Tourism for All - Current State in the Czech Business and Non-Business Environment. *E & M Economics and Management*, vol. 20, no. 4, pp. 168-186. ISSN 1212-3609. DOI: 10.15240/tul/001/2017-4-012.
- [18] MENSAH, I., (2006). Environmental management practices among hotels in the greater Accra region. *International Journal of Hospitality Management*, vol. 25, no. 3, pp. 414-431. ISSN 0278-4319. DOI: 10.1016/j.ijhm.2005.02.003.
- [19] PATŮŠ, P., GŮČIK, M., (2004). *Manažment ubytovacej prevádzky hotela*. Banská Bystrica: Slovak-Swiss Tourism. ISBN 80-88945-84-4.
- [20] REDDY, M. V., WILKES, K., (2015). *Tourism in the Green Economy*. New York: Routledge Taylor & Francis Group. ISBN 978-0-415-70921-7.
- [21] SCHOLZ, P., (2014). Uplatňování prvků ekologického managementu v ubytovacích zařízeních v České republice. *Ekonomická revue cestovního ruchu*, vol. 47, no. 1, pp. 42-52. ISSN 0139-8660.
- [22] SCHOLZ, P., LINDEROVÁ, I., (2016). Green management v ubytovacích zařízeních jako faktor regionálního rozvoje v Kraji Vysočina. In *Sborník příspěvků z XIX. mezinárodního kolokvia o regionálních vědách*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 1095-1101. ISBN 978-80-210-8273-1. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-8273-2016-141.
- [23] SCHOLZ, P., VORÁČEK, J., (2016). Organizational culture and green management: innovative way ahead in hotel industry. *Measuring Business Excellence*, vol. 20, no. 1, pp. 41-52. ISSN 1368-3047. DOI: 10.1108/MBE-12-2015-0057.
- [24] WAN, Y. K. P., CHAN, S. H. J., HUANG, H. L. W., (2017). Environmental awareness, initiatives and performance in the hotel industry of Macau. *Tourism Review*, vol. 72, no. 1, pp. 87-103. ISSN 1660-5373. DOI: 10.1108/TR-06-2016-0016.
- [25] WIE, S. H., & SHANKLIN, C. W., (2001). Cost effective disposal methods and assessment of waste generated in foodservice operations. *Foodservice Research International*, vol. 13, no. 1, pp. 17-39. ISSN 1748-0159. DOI: 10.1111/j.1745-4506.2001.tb00027.x.
- [26] YASIN, M. M., ZIMMERER, T. W. (1995). The role of benchmarking in achieving continuous service quality. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, vol. 7, no. 4, pp. 27-32.